

September 2014

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 89

25. årgang – september 2014

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: One Way Tryk a/s

Oplag: 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlemmer:**

HKH Kronprins Frederik
Søren Haslund-Christensen

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell
Elisabeth Victoria Friis
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Burmaa Nyamaa
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen (sup.)
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@gmail.com

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 3322 3728
mob: 2342 1128
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
nts@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
175 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
275 kr. for husstandsmedlemskab.
600 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

Efter en rejse på 33 timer i både fly og lastbil blev Przewalskihesten 'Bayan' den 1. juli lukket ud i sit naturlige levested i nationalparken Gobi B. Hesten, der fødtes i Givskud Zoo i 2010, kom til Prag Zoo i 2013, hvor hun allerede dengang var kandidat til at blive sendt videre til Mongoliet. Sammen med to andre hopper skal hun nu akklimatiseres vinteren over. Læs mere side 27.

Foto: Jaroslav Simek

Indhold

Meet the Artists	3
Kærlighed, kunst og poesi	7
Mødet med vildhestene	14
Den danske Ekspedition til Mongoliet - IV	18
Sibirisk sølv under mikroskop	21
Aktuelt	25
Trepartsmøde i Dushanbe	25
Besøg fra Mongoliet	26
Danske produkter til Mongoliets energisektor	26
Tilbage til naturen	27
DMS nyt	28

Meet the Artists

Elisabeth Victoria Friis er uddannet arkitekt. Hun har tidligere skrevet artikler i *Ger*: om byudviklingen i Ulaanbaatar i 2010 og en portrætartikel om den mongolske samtidskunstner Batzorig Dugarsuren i *Ger* 71, 2012. Interessen for de mongolske kunstnere og udviklingen af den mongolske kunstscene gennem det seneste årti er blevet til en researchrejse for DMS i juni 2014 med henblik på at finde kunstnere, der kan udstille i Danmark i forbindelse med DMS' 25 års jubilæum næste år.

Min interesse for Mongolsk nutidskunst startede da jeg så en udstilling med Batzorig Dugarsuren (Bazo) i Skt. Petersborg i 2008. Under et arkitekturfeltstudie i 2011 brugte jeg min fritid på at opstøve Bazo for at lave et portræt af ham. Det viste sig at han på daværende tidspunkt var »præsident« for kunstnersammenslutningen *Blue Sun* med cirka 30 medlemmer, som havde »hovedkvarter« i en gammel nedlagt skole i udkanten af UB mod vest.

Der var virkelig gang i *Blue Sun*. Jeg fik vist skitser af et stort *Art District* som skulle ligge i nærheden af *Chinggis Khaan* lufthavnen. Arkitekterne havde lavet nogle seriøse skitser og planløsninger til området

og et stort hovedgalleri i flere etager, som havde udseende af en gigantisk ulv. Ambitionerne og drømmene var store og *Blue Sun* sydede og boblede af energi og engagement i et ønske om at samle Mongoliet, politisk, socialt og kulturelt, gennem moderne kunst. Jeg satte mig for, at jeg ville følge denne spændende udvikling.

Jeg sad spændt med næsen klistret mod ruden og spejdede efter en kæmpe ulv, da jeg landede med *Aeroflot* en tidlig torsdag morgen i juni. Jeg anede ikke hvordan mine 2 uger ville forme sig. Ingen af de kunstnere jeg havde kontakten havde meldt tilbage, på nær én, Eya Ganbat. Fra taxaen så vejen ind til centrum ud som for 3 år siden, men

vejen var nu nyasfalteret og der var endnu flere triste boligblokke og en stor mainstream *Hunnu Shopping Mall*.

Eya viste sig at være den helt rette til at hjælpe mig på vej ind i den Mongolske kunstscene. Hun er uddannet fra *Mongolian University of Arts and Culture* og har startet den første kvindelige, moderne performancegruppe *Nomad Wave* i Mongoliet i 2010.

Da jeg mødte hende – i hendes hjem – var hun på barsel med sit andet barn og gravid med det tredje. Hun er selv medlem af *Blue Sun* og er nære venner med Dalkha. Dalkha startede *Blue Sun* i starten af nullerne efter at den uafhængige kunstskole *Green Horse*, han havde star-

Nomad Wave

tet, måtte lukke. Dalkha er nerven bag *Art District* ideen og ham der har tegnet skitsen til den gigantiske ulv.

Spredt for alle vinde

Eya startede med at give mig en opdatering på *Nomad Wave*. Jeg var vildt nysgerrig, for det var første gang jeg mødte hende og jeg havde kun set billeder af hendes performance på forskellige internetsider. De var fem kvinder der startede gruppen. De havde et studio hvor de lavede alle deres kostumer og designede deres performance. De har indtil nu optrådt en del i Mongoliet, på kunsthøjtider i Kathmandu, biennale i Korea, i Paris og Tyskland.

Men for et år siden var der opstået interne konflikter og de er nu spredt for alle vinde. Kun Eya og en anden prøvede at holde sammen på de sidste rester og finde nye folk til gruppen. Jeg kunne mærke hun var ret trist og frustreret:

»Vi har virkelig været igennem så meget sammen, vi har haft så dybe relationer til hinanden og så tårnhøje ambitioner, at det bliver svært at skabe en ny gruppe. Om 5 måneder skal jeg på barsel igen, og

så ved jeg der går yderligere tid inden jeg kommer rigtig i gang igen. Det hænger ikke sammen med min personlighed, jeg er vant til at kunne smede mens jernet er varmt og gå i proces og være kunstner. Det er virkelig hårdt at få børn. Så det her er absolut den sidste!!!«

Eya er en vanvittig smuk ung kvinde på 32 år. Vi har sat os ned i et opholdsskur, så hendes dreng kan løbe rundt og lege, mens hun smugryger en cigaret og håber på hendes svigerforældre, der bor i samme boligkompleks, ikke kommer forbi.

»De ville blive så gale hvis de så jeg røg. De synes i forvejen at jeg er en elendig mor fordi jeg ikke tjener penge og kun vil lave kunst. De forstår mig slet ikke. Jeg håber så meget jeg en dag kan få mit eget studio igen, måske bygge et lidt ude bag gerdistrikterne, hvor jeg kan få kunstnere fra andre lande til at komme, og jeg kan leve af det jeg laver.«

Jeg var naturligvis ærgerlig på hendes vegne over at *Nomad Wave* var på standby. Heldigvis er hun ikke helt afvisende overfor at det kan lade sig gøre, at hun kommer til Danmark i 2015. Men da jeg spørger ind til hvordan det går med Dalkha og *Art District*, og om hun

har adressen på *Blue Sun's* hus ude vest på, går det op for mig at meget har forandret sig siden sidst.

»Dalkhas vision om et stort kunstområde er ikke blevet til noget på grund af regeringen. De ødelægger hele tiden planerne, selvom de har lovet *Blue Sun* dét land. Dalkha kæmper stadig for at få opført ulven som et stort kunstgalleri og så må selve *Art District* med studios, skoler, boliger, gallerier vente til bedre tider«, siger hun.

»Derudover så blev vi alle smidt ud af den nedlagte skole for cirka 2 år siden. *Blue Sun* fik derefter lokalerne fra et gammelt børnehjem i Yarmag. Men der er ingen strøm og varme så de fleste kunstnere har flyttet deres studier hjem til sig selv eller deler med dem de lige kan finde. Så *Blue Sun* er også spredt for alle vinde.«

»Udover det har der været babyboom, alle får børn og det mærkes tydeligt. Alle *Blue Sun's* medlemmer er blevet forældre inden for de sidste 3 år, selv Dalkha, selvom han er over halvtreds. Så det er svært at samles. For bare et par år siden, tog vi jo ud sammen og sov på stepperne, drak vodka og øl og diskuterede og eksperimenterede med kunst i

Batzorig (Bazo) og studio

dagevis. Dalkha er vores allesammens far. Det er ham vi havde dybe samtaler med om kunst og ham der har været med til at forme os som kunstnere. Vi er alle spredt nu», slutter hun.

Researchen indledes

Jeg havde virkelig håbet på at jeg ville komme tilbage til en mongolsk kunstscene i rivende udvikling. Det var tydeligt at mærke at den optimistiske bølge Mongoliet red på i 2011 havde lagt sig, og der var en udbredt stemning af at det eneste der stiger i Mongoliet er inflationen og arbejdsløsheden, mens tiltroen til demokratiet og regeringen daler. Enhver må kæmpe for sig selv og finde en måde at overleve på. Dette

var følelsen jeg sad med efter blot halvanden dag i UB.

Eya blev min *partner in crime* de første par dage. Hun hjalp mig med at støve telefonnumre op på gamle venner fra *Blue Sun* og fandt dem hun anså for at være de bedste kunstnere. Hun var lærerig at tale med om kunst og var god til at vejlede mig til at finde kunstnere. Hun er nysgerrig og har fingeren på pulsen med alt hvad der rør sig i Mongoliet, er meget reflekteret omkring de mongolske kunstneres rolle i samfundet og giver udtryk for sine holdninger.

2 dage senere startede detektivarbejdet. Eya ringede op, lagde beskeder og så ventede vi på at folk ringede tilbage. Når telefonen ringede var det noget med at være pa-

rat til at hoppe i en taxa og følge en langhåret beskrivelse af et sted, hvor det ville være muligt at møde pågældende kunstner.

Eya kunne rykke med ud de første par dage som oversætter og stifter. Hun lavede virkelig op i mødet med de gamle venner og deres højtravende samtaler om kunst tog totalt overhånd. Det var skønt.

Den første kunstner vi mødte var Batzorig i hans nye studio. Han var glad og undskyldende over for at han aldrig havde åbnet de mails med artiklen om ham, jeg havde sendt for 2-3 år siden. Hans malestil var stadig den samme. Lærreder med farvestrålende cirkler. Han havde travlt med en masse bestilte værker og arbejdede på en større udstilling til slutningen af august

Orkhontuul

Badral Bold

samt *Land Art* biennalen i starten af august 2014.

Dagen efter mødte vi Orkhon-tuul, en ung kunstner som ikke er medlem af *Blue Sun*. Han kom ind på universitetet med et værk af en gammel tiggerkone som sad foran skolen hver dag. Han havde ikke råd til at købe et lærred, så han portrætterede hende på et aflagt lamelgardin han havde fundet. Han vandt en pris for det og det er siden gået virkelig godt for hans kunstkarriere. Han lever af at lave forudbestilte malerier af historisk art, som det ses på foto'et til venstre side 5. Hans egen kunst er meget personlige malerier. De omhandler køn, identitet og død.

I samme studio faldt jeg over Badral Bold. En anden ung fyr som arbejder med hestehår. Hestehårene indgik både på lærred og i skulpturer. Jeg blev ret fascineret af et kæmpe selvportræt han havde modeleret i ler, støbt i gips og til sidst beklædt med hestehår.

Den sidste dag besøgte vi Batna i hans studio. Batna er lidt ældre end de fleste andre kunstnere og har sin helt egen stil. Han vandt biennaleprisen for bedste maleri i Beijing i 2010 og siden har han ikke haft problemer med at få solgt værker.

Hans prisvindende værk er et portræt af hans bedstemor, som han malede hos hende de første timer efter hendes død. Det skiller sig meget

ud fra de andre værker i atelieret, som er teknisk veludførte portrætter af mongolske historiske personer. Batna mener har tjent landet og det mongolske folk på hæderlig vis. Det er hans kunstneriske oprør mod regeringen i dag.

Efter de tre intense dage med lange interessante kunstsamtaler skulle Eya på landet og jeg måtte klare mig selv. Den efterfølgende tid gik over stok og sten med at få mødt de kunstnere der meldte sig på banen. Jeg havde svært ved at få en oversætter med, da aftalerne tit blev udskudt på dagen eller kunstnerne kom 3 timer for sent til en aftale. De fleste af mine møder blev derfor med armfagter og håndtegninger og

Batna

Batna

Boldo

Holboo, Batzorigs bror

nogle gange i dyb tavshed hvor jeg bare gik rundt i atelieret og nærstuede værkerne.

New Contemporary Mongolian Art 2014

Min research giver mig et klart billede af at den moderne kunstscene i UB er præget af to kunstretninger. Den ene retning er stadig meget defineret af *Blue Sun* kunstnere. Kendetegnet for dem er, at de ofte eksperimenterer med organiske materialer i moderne kompositioner. Fælles for dem er, at ingen holder sig til ét medie, de spreder sig over installationer, *Land Art*, videokunst, maleri og performance. For at nævne

nogle eksempler så eksperimenterer de med at bruge materialer og farver fra naturen som blandes op med maling, modellerer skulpturer i hestepærer eller maler hulemalerier med kaffe.

Blue Sun bruger meget tid på at søge tilbage i gamle nomadiske traditioner de fortolker og bearbejder til et nutidigt udtryk. Eya udtrykte det på et tidspunkt i vores snak:

»Kunstnerens fornemste opgave i dag er at tage vores kulturelle rødder fra nomadelivet og bringe det ind i fremtiden gennem kunst, så vores rødder ikke går tabt i det mongolske folks bevidsthed.«

Den anden retning er præget af nogle af de unge kunstnere, som

ikke er medlemmer af *Blue Sun*. Fælles for dem jeg mødte er, at deres visuelle udtryk er meget ekspressivt. Udtrykket, stilen og farverne minder om moderne ekspresiv malerkunst fra Kina. Et tema der synes at gå igen er den personlige behandling af hvad det vil sige at være en byboer og hvad byen gør ved individet.

Flere af kunstnerne skildrer deres subjektive oplevelser gennem selvportrætter og mange har stærke sociale budskaber. En af de kunstnere jeg brugte særlig lang tid med under interviewet var Lxagva. Lxagva maler socialrealisme. Hans værker er store lærreder med hjemløse han møder på gaden.

Badral Bu

Lxagva

Han er selv opvokset på stepperne. Da han var barn forsvandt hans far og han led et stort afsavn. For et par år siden flyttede han til Ulaanbaatar for at søge ind på kunstuniversitetet og ved et tilfælde mødte han sin far som lå fortrukken og hjemløs på gaden. Det påvirkede ham så meget at han sidenhen kun har portrætteret folk på gaden. Hans ønske er at give de hjemløse en respekt og værdighed gennem sin kunst. Nogle af de andre kunstnere jeg talte med kommer ud med sarkastiske kommentarer om politikernes handlinger og korruption.

UB's kunstscene er relativ lille, alle kender hinanden på kryds og tværs. Selvom *Blue Sun*'s kunstnere

er ældre, mere anerkendte og anses som eksperimenterende avantgardkunstnere, så har de yngre en stærk og mere international, tilgængelig stil, som muligvis kan ramme et større publikum?

Ian Findlay-Brown er redaktør på *Asian Art News* (Hong Kong). Han har længe haft kikkerten rettet mod Mongoliet og han har lavet flere artikler om *Blue Sun* kunstnere i *Asian Art News*. I 2012 sammensatte han en udstilling i Hong Kong *Urban Narratives: New Contemporary Mongolian Art*. Tre-fire af de yngre kunstnere jeg talte med deltog i denne udstilling og hermed er de blevet en del af de kunstnere, man fra asiatisk side peger på som

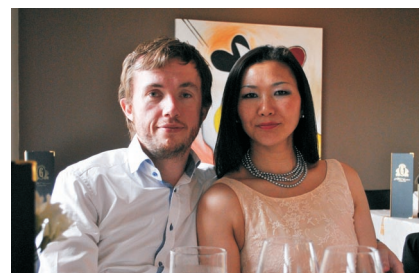
moderne nutidskunstnere fra Mongoliet.

Ian Findlay-Brown er i øjeblikket igang med at skrive en hel bog om *New Contemporary Mongolian Art*. Kunstnerne i Mongoliet kan være svære at finde hvis man ikke kender nogen der er velbevandret i miljøet. Derfor er den bog Ian er ved at skrive rigtig vigtig. Ligeledes er Dalkhas planer om et stort moderne kunstgalleri også meget vigtig for at de mongolske kunstnere kan høste anerkendelse og udvikle deres individuelle sprog. ■

Elisabeth Victoria Friis
victoriafriis@gmail.com

Kærlighed, kunst og poesi - inspireret af Mongoliet

Øverst J. P. og hustru Altanchimeg, Roskilde 2006. Nederst Jacob og hustru Erdenechimeg, 2012.

I de senere år har vi set flere og flere eksempler på ægteskaber mellem danskere og mongoler. Et typisk mønster er, at den danske mand finder sin mongolske udkårne i Mongoliet, eller at de to parter mødes i Danmark som studerende og stifter familie her. I denne artikel fortæller venneparret J. P. og Jacob om deres på mange måder sammenlignelige baggrund og om den mongolske inspiration bag deres kunst.

Kender du den der kildrende fornemmelse i hele kroppen af boblende glæde, når noget bare lykkes og fungerer? Når alting forenes og går op i en højere enhed?

Jeg indrømmer, at man ikke får lov til at opleve denne følelse så tit i et helt almindeligt liv, og mindre kan da også gøre det. Men når jeg tænker på, hvor meget det fjerne, eksotiske, mystiske og nærmest ukendte land tilbage i folkeskolen – bortset altså fra Chinggis Khaan – har sat gang i og betydet for mig og min gode ven, kunstmaleren Jacob, ja så må jeg knibe mig i armen og spørge mig selv, om det virkelig kan være rigtigt. Men den er god nok.

Jacob og jeg har begge fået os en hustru fra Mongoliet, og vi har også begge fået to dejlige børn med vores hustruer. Meningen med denne artikel er at spinde en lille ende over, hvordan Mongoliet med sin smukke natur og venlige og imødekommende mennesker har formået at inspirere to almindelige danskere både til at stifte familie og til motiver og input til de to ædle kunstarter, billedkunsten og digterkunsten, samt at præsentere et par resultater af de kunstneriske anstrengelser.

Vore navnes betydning

Begge vore hustruer har sjovt nok det samme fornavn, Chimeg, som betyder juvel (eller udsmykning) på mongolsk. Heldigvis kan man skelne vore hustruers navne fra hinanden alligevel, fordi deres komplette fornavn er hhv. Erdenechimeg for Jacobs bedre halvdel og Altanchimeg for min juvel. De har selvfølgelig også lidt forskellige baggrunde mht. uddannelse og interesser, men det vil jeg vende tilbage til om lidt.

Navnet Chimeg er jo meget poetisk og også ret almindeligt i Mongoliet – jeg kender i hvert fald til følgende varianter: Altanchimeg: Den gyldne juvel, Erdenechimeg: Erdenets juvel, Munkhchimeg: Den evige juvel og Zolchimeg: Den lysende juvel. Der findes mange andre gamle, flotte og eventyrlige mongolske pigenavne – min svigerinde hedder f.eks. Munkhzul: Den evige flamme.

Gamle mongolske drengenavne er så vidt jeg ved ikke så eventyrlige, men skal snarere udtrykke traditionelle mandlige egenskaber som styrke, hurtighed, klogskab osv. Det

kunne vi danskere godt lære noget af, for med de fleste gamle danske navne har vi jo glemt deres betydning, hvis de i det hele taget har nogen.

Dog mit fornavn, Peter, er jo et gammelt kristent navn afledt af det græske Petros, som betyder sten eller klippe. Den mest kendte person med navnet i den kristne historie er jo nok apostlen Simon, som Jesus ville grundlægge sin kirke med og derfor gav ham navnet Peter.

Så er der navnet Jacob, afledt af det græske Jacobos, igen afledt af det hebræiske Yaaqov, som skulle betyde »holder af hælen«. Dette kommer af Jacob fra Det Gamle Testamente, søn af Isak og Rebekka og far til de 12 grundlæggere af de 12 stammer af Israel, fordi han skulle være født holdende sin tvillingebroder Esaus hæl, hvilket betyder, at han skulle overtage hans plads som ældste og vigtigste søn.

Som sagt har vi på begge hold fået to dejlige børn. Jacob og hans Chimeg har to sønner Leonardo på snart 3 år og Leopold på godt 1 år, og min Chimeg og jeg har en datter Maya på snart 9 og Alex på snart 6 år. Vores børn er selvfølgelig efter

Akrylmaleri af Jacob Brandt-Møller, 2009.

Digtet til *Lamaen på bjerget* blev skrevet efter en fælles middag for alle fire inkl. børnene, hvor Jacob og jeg kom til at tale om vores fælles interesse for kunst, hans virke inden for billedkunsten og mit virke inden for digterkunsten. Jeg indså, at jeg aldrig havde prøvet at skrive et digt til et allerede eksisterende kunstværk før og tog udfordringen op. Det eftertænksomme motiv med den ensomme mand sammenholdt med den smukke natur i Jacobs billede tiltalte mig og satte mig igang.

JPW

Lamaen på bjerget

*Blå himmel over et fremmed land
Hvide skystriber med livets vand
Grønne skove i flor uden brand
De grå klipper langt fra havets sand*

*Kun en lama rød som solens rand
Hvem er han mon denne tavse mand?
Han kunne blive meget andet
Men han vælger stille bjerglandet*

*Lamaen på bjerget, hviler i sig selv
Han er godt tilfreds, når dagen går på hæld*

*Mens livet omkring ham pulser afsted
Nyder han i stedet naturens fred
Stille betragtede bjergets land
Hvad sker der mon dybt i hans forstand?*

*Åben som en lotus sidder han
Og spejler livet så godt han kan
Hvor længe vil han mon holde stand?
Inden han slides af tidens tand.*

*Lamaen på bjerget, hviler i sig selv
Han har ingen stress, når dagen siger farvel*

J. P. West, marts 2012

vores beskedne meninger helt fantastiske, hvilket alle normale forældre uden tvivl vil hævde om deres små guldklumper; men jeg tror, at de fleste, der kender til blandingsbørn mellem danskere og mongoler, vil give mig ret i, at resultatet bliver til nogle ret kønne børn!

Samtidig er de søde, kvikke og intelligente – egenskaber som nok skal komme dem til gavn igennem livet. Der kan naturligvis være bal-lade, søskendejalousi og små konflikter, men det understreger jo blot, at der er tale om normale, sunde og raske børn.

Børnenes navnes betydning er også interessant: Maya i staveformen Maia er en kristen variant af navnet Maria, Jesu moder, måske afledt af navnet Mary, der på egyptisk betød »den elskede«. Maia var også et gudindenavn i græsk og romersk mytologi med den græske betydning »jordemoder« og på latin »den som forøger«. Romerne opkaldte som bekendt også maj måned efter dette navn. Navnet Maya blev på fornem vis repræsenteret af Maya-indianerne i Mellemamerika før spaniernes invasion. Derudover betød Maya på det indiske sprog sanskrit »illusionen om dualitet i verden« og endelig hed Buddhas moder også Maya!

Alex er kort form af Alexander, den latiniserede variant af det græske Alexandros, som betyder »mænds forsvarer«. Den mest berømte Alexander er nok Alexander den Store, konge af Makedonien i det 4. århundrede før Kristus, som underlagde sig Grækenland, Egypten, Persien og store dele af Indien.

Leonardo er en italiensk variant af det engelske Leonard, som kommer af det germanske Leonhard, der betyder »brav løve«. Mest kendte historiske Leonardo er vel nok Leonardo da Vinci, italiensk kunstner og videnskabsmand. Jeg ved også, at Jacob havde den store kunstner i tankerne, da han skulle navngive sin

første søn. Endelig er navnet Leopold afledt af de germanske dele *leud*, som betyder »folk« og *bald* med betydningen »modig«. Mange historiske personer har båret navnet, men jeg ved, at Jacob i sin troskab mod kunsten har tænkt på Mozarts far Leopold.

Digterens baggrund

Min baggrund har jeg allerede berettet om i min forrige artikel i Ger 85 fra september 2013, *De Store Steppers Land*, hvor jeg fortalte lidt om mig selv og min familie som oplæg til et digt om Mongoliet med samme titel som artiklen.

Men kort repeteret her er jeg jyde, stammer fra Randers, men senere omplantet til Sjælland. Af uddannelse først sproglig student, herefter elektroingeniør, hvilket jo både giver mig muligheden for på den ene side at opfatte verden omkring mig ud fra et sprogligt og kulturhistorisk perspektiv og på den anden side også fra et teknisk og naturvidenskabeligt synspunkt. Det er faktisk ret sjovt at skifte mellem disse to forskellige sæt briller og endda blande glassene, hvis skindet skulle bedrage!

Min interesse for digte begyndte i folkeskolen, og da jeg blev omkring 16 år, begyndte jeg så at skrive mine egne værker fra tid til anden. De seneste 2-3 år er dette arbejde blevet intensiveret, og produktionen øget, således at jeg nu er nået op på mere end 40 forskellige voksendigte, både indenfor poesi og knækprosa, og tallet vokser stadig. Jeg skriver om næsten alt, som interesserer mig, og har også lavet et mindre antal børnedigte. I starten af 1990'erne fik jeg trykt et digt om den første golfkrig i Randers Amtsavis.

I denne artikel ser vi på to digte skrevet til to af Jacobs mongolsk inspirerede malerier.

I år 2000 flyttede jeg til Aalborg for at bo tættere på mit job, men

også fordi jeg kunne lide byen og trængte til nye input. Med andre ord: jeg var blevet træt af at leve som ungarl. På min arbejdsplads havde vi en del udenlandske ingeniører ansat, hvoraf flere havde taget deres kandidatgrad på Aalborg Universitet, enkelte også deres ph.d. samme sted.

Man havde så en ordning hos studenterhuset centralt i byen, som gik ud på, at hver onsdag aften var der international aften, hvor danskere og de udenlandske studerende og tidligere studerende kunne mødes over et par øl, spille lidt pool, høre noget godt musik, danse og sludre. Min daværende franske kollega Christophe og kinesiske kollega Chen, som begge boede tæt på mig, deltog jævnligt i festlighederne på studenterhuset, og en onsdag havde vi så aftalt, at jeg skulle tage med dem derind.

Som sagt så gjort. Vi holdt en lille forfest hos mig, hvor vi alle kom i godt humør og tog derefter en taxi ind til byen. Udenfor studenterhuset traf jeg så min Chimege for første gang. Chen kendte hende allerede fra universitetet og introducerede os derfor for hinanden. Hun skulle egentlig hjem, men vi fik med held inviteret hende med indenfor på en øl og en snak, inden hun tog hjem. Heldigvis gik snakken godt, jeg formåede endda at give hende komplimenter om, hvor sød og køn hun var. Det gik så godt, at vi aftalte at mødes igen. Vi mødtes derefter et par gange mere i selskab med andre, inden vi fik vores første solodate og ... *the rest is history*.

Chimege kom til Danmark for at læse på Aalborg Universitet, hvor hun fik sin master grad i international erhvervsøkonomi. Jeg var så heldig at træffe hende på det rigtige tidspunkt, og vi har nu været gift i snart 12 år i medgang og modgang og med vores to dejlige børn som vores bedste fælles projekt!

'Hesteræs', akrylmaleri af Jacob Brandt-Møller, 2010.

Kapløbet under Den Evig-Blå Himmel

*Du ser kun Den Evig-Blå Himmel
Over en flok heste i fuld fart
Så stærkt at man let bliver svimmel
Kapløbet får en flyvende start*

*Rytterne er seje uden frygt
Iklædt dragter i flotte farver
For at klare sig bruger de kløgt
Og en hest bedre end en travet*

*Kapløbet under Den Evig-Blå Himmel
Vindes med hjertet og din bedste skimmel*

*Landet er åbent, øde og vildt
Græssletter så langt du kan skue
Og de gamle bjerge har bestilt
Solens vandring på himlens bue*

*Kapløbet er både langt og hårdt
Mange får problemer undervejs
Vejen mellem sejr og nitte kort
Adskiller en mester fra en splejs*

*Kapløbet under Den Evig-Blå Himmel
Ledes af både sol og stjernevrimmel*

*Til sidst findes en værdig vinder
Af stor ære og skønne heste
Med kæmpe smil og røde kinder
Hos slægt og venner vil han feste*

*Kapløbet under Den Evig-Blå Himmel
Blev set af landets største folkestimmel*

J. P. West, aug. 2013

Jeg besluttede at skrive det lille digt *Kapløbet under Den Evig-Blå Himmel* efter at vores lille familie havde foretaget vores anden fælles rejse til Mongoliet i sommeren 2013 og var vel hjemme i Danmark igen. Dette blev også min tredje rejse til »Landet under den evig-blå himmel«, hvorunder jeg fik lavet mit større digt om landet, *De Store Steppers Land* – inspireret af den fantastiske natur – og som blev bragt i Ger 85.

Jacob og jeg havde talt om at lave en serie digte til hans malerier, som skulle kunne bruges sammen på udstillinger dedikeret til Mongoliet, og da jeg altid godt har kunnet lide heste, lå emnet lige for. Digtet blev skrevet i samme stil som det om lamaen.

De to digte kan også findes i uddrag på min hjemmeside www.jpwest.dk sammen med digtet *De Store Steppers Land* og smagsprøver på flere andre af mine digte om mange forskellige emner som f.eks. natur, familielivet, kærlighed, drømme, livets små og store fornøjelser og meget mere. Jacob Brandt-Møller har malet mange flere billeder, også nogle flere med motiver fra den smukke mongolske natur. Disse kan findes på hans hjemmeside www.hulemalerier.dk

God fornøjelse!

JPW

Billedkunstnerens baggrund

Jeg er kunstmaler i min fritid, men af uddannelse er jeg først matematisk student fra Frederikssund Gymnasium, og 1997 blev jeg svagstrømsingeniør ved Ingeniørhøjskolen i Herlev. I dag arbejder jeg professionelt med softwareudvikling.

Jeg er opvokset med en far, som har haft en hobby som kunstmaler i mange år, hvorfor tegne- og malekunsten altid har interesseret mig. I 2004 gjorde jeg så endelig noget alvorligt ved det og tog på Thorstedlund Kunsthøjskole i Frederikssund i 2 uger. Det gav mig lyst til mere, så herefter har jeg været på sommerkurser på Holbæk Kunsthøjskole 4 år i træk. På kunsthøjskolen eksperimenterede jeg med forskellige udtryk og stilarter, men har mest holdt mig til figurative motiver af personer eller landskaber. Siden har jeg blandt andet udstillet mine værker i Langes Magasin (aug. 2008), på Oticon via kunstforeningen (dec. 2012), i Cobra-rummet ved Sophienholm (juli 2013) og på Skovlunde Kulturhus (marts 2014).

Jeg traf min Chimeg (Erdenechimeg) i starten af 2008 til en fest her i Danmark. Chimeg er uddannet som Bachelor i etnologi fra Ulaanbaatar og master i museologi fra Vladimir State University, tæt ved Moskva, Rusland. Vi var begge interesserede i kunst og historie, og så tog det ene ord det andet, som man jo plejer at sige. Nu er vi så gift og med to sunde og smukke børn som bevis på vores samhørighed.

Jeg har prøvet at male mine indre frustrationer og min afmagt i forbindelse med mødet med udlændingestyrelsen efter min Chimeg og jeg kom sammen. Så efter en tur i Mongoliet, hvor vi kørte en del rundt i landskabet omkring hovedstaden Ulaanbaatar, har jeg malet nogle af mine indtryk fra den fantastiske natur.

Hvis man skulle tale om en rød tråd i disse naturlandskaber, må det være den såkaldt »evigt blå« himmel, som også er et fast gennemgående element i traditionel mongolsk shamanisme.

At leve med kulturelle forskelle

I det daglige er de kulturelle forskelle mellem moderne mongolske kvinder og danske mænd, som i vores tilfælde, ikke så store. Man kan hævde, at forskelle på grund af forskellig køn og forskellige personligheder og temperamenter faktisk spiller en større rolle.

Moderne mongolske kvinder er på mange måder lige så frigjorte som danske, da mange af dem arbejder ude og bidrager til husholdningen på lige fod med mændene. Vore to lande har måske meget tilfælles på grund af den kolde vinter, som vi kender til begge steder.

Dog er der en tydelig kulturel forskel i familiemønstrene, idet mongolske familier traditionelt holder mere sammen på storfamilierne inklusive onkler, tanter, fætre og kusiner, som mødes ofte og nogen gange endda kan finde på at komme uanmeldt på besøg hos hinanden. I Danmark holder man sig mere til kernefamilien med far, mor og børn, og selv ved besøg hos bedsteforældrene skal det normalt aftales på forhånd.

Et andet område, hvor kulturelle forskelle kan mærkes, er omkring det huslige. Mongolske mænd er generelt ikke kommet helt så meget med på at lave mad og deltage i hjemmets arbejde, som danske, selv om deres kvinder arbejder ude.

I Mongoliet har kønsrollerne traditionelt været, at manden udadtil var familiens overhoved, mens kvinden var den, der styrede alle de praktiske ting i hjemmet. Dette kønsrollemønster er nu langsomt under forandring, stærkt påvirket af impulser fra vesten.

Man kan også tydeligt mærke forskellen i traditioner omkring madlavningen. F.eks. har man næsten indtil dato i Mongoliet ikke brugt at lave hverken meljævnet eller opbagt sovs til maden, hvilket jo hører til enhver god gammel dansk ret som medister, frikadeller eller bøf med løg.

Man spiser heller ikke svinekød så ofte, som vi gør i Danmark. Til gengæld spiser man meget mere fårekød og suppe, og enten steger eller damper man mad i stedet for at koge det. Hvis man som dansk mand ikke er så vant til fårekød eller er meget glad for kogte kartofler med sovs, så kan det jo godt skabe lidt ballade, hvis man ofte kommer hjem til noget pandestegt mad uden sovs. Men så må vi jo selv tage affære i køkkenet!

Endelig skal nævnes det geografiske faktum, at der i Danmark er stor nærhed til havet, mens der i Mongoliet er stor afstand til nærmeste hav. Det betyder selvfølgelig, at en dansker typisk er meget mere fortrolig med at sejle og svømme. Men en mongolsk kvinde vil, som i vores tilfælde, let kunne overkomme eventuel vandskræk ved f.eks. at lære at svømme på et kursus i en svømmehal. Der er da også floder og enkelte store søer i Mongoliet, hvor man lejlighedsvis bader om sommeren, ligesom vi gør i Danmark, måske blot lidt mere her.

Vi kan altså konkludere, at selv om der eksisterer tydelige kulturelle forskelle mellem dansk og mongolsk levevis, så er de altså til at leve med. Enten vænnes man til dem eller overkommer dem ved simple midler. ■

J. P. West
Jacob Brandt-Møller

Kilder til navnehistorie er bl.a. Gyldendals Den Store Danske ordbog, Wikipedia og Behindthename.com

---

Mødet med vildhestene

Sidste år rejste fotografen Rhonda Brendstrup til Mongoliet for at tage billeder af mongolske heste til sin nye fotobog. Det blev en månedlang cykeltur gennem Mongoliets bjerglandskaber. Samtidig blev det et varmt og indsigtfuldt møde med den mongolske befolkning. Selv om det fjerne Mongoliet på billeder og i TV kan synes godt og barsk, er det ikke den oplevelse, Rhonda får på sin tur. Tværtimod. Hvis man er til natur og friluftsliv - og cykling - er Mongoliet ifølge Rhonda en skøn udfordring.

*»100 heste lige udenfor teltet,
da jeg vågner. Senere samme dag,
efter ca. en times kørsel, møder
dette smukke syn mig.«*

»Henover broen kommer en mand ridende – han fanger med det samme mit blik. Kombinationen af heste, vand og spejlingen virker magisk på mig.«

Efter at have fotograferet en masse heste kommer denne mand hen til mig. Han tegner i jorden, skriver tallet 200 og peger på sig selv. Jeg tolker, det er hans heste, og at han har 200.

De lever af hoppemælk, denne skønne familie jeg møder på vej tilbage til storbyen. De inviterer mig ind i deres telt, og jeg tilbringer mindeværdige timer med dem.

Om fotografen

Rhonda Brendstrup er 41 år, vegetar, har en passion for dyrevelfærd og i den forbindelse især vilde heste. Som Rhonda ser det, så er netop vilde heste et ultimativt symbol på et dyr i sit rette og frie element, hvor det i fangenskab slet ikke udtrykker og opfører sig, som det ville gøre i det fri.

Rhonda betragter sig selv som et både følsomt og naturglad menneske. Hun mener, at hun kan mærke, hvordan dyr har det, og hun er stor modstander af den måde, vi driver rovdrift og industrialiserer dyr på for først og fremmest at kunne komme til at spise deres kød. Som vegetar er det selvsagt ikke bare noget,

Rhonda finder forkert, men også noget, hun mener er absolut unødvendigt.

Rhondas interesse for dyrevelfærd er – sideløbende med selve interessen for vilde heste – opbygget over flere år. Ikke mindst via heste- og dyrevelfærdseksperter Anne-Mette Iversen, som stiftede og kørte *Hesteinternatet af 1999*, blev Rhonda Brendstrup opmærksom på, hvor forkert hun følte, det at have heste og dyr i almindelighed i fangenskab var.

Hendes mere specifikke interesse for vilde heste, og for at fotografere dem, startede for ca. 5 år siden, hvor hun gennem en kontakt fik en foto/arbejdsrejse til Idaho i USA stablet på benene, som fandt sted i 2010. Her gik fotograferingen på

vilde Mustange, som Rhonda på nærmest hestehviskerisk vis oplevede et dybt og spirituelt forhold til.

Herefter har Rhonda mellem 2010 og 2013 rejst til og i Wales, USA (igen), Portugal og skam også Danmarks Langeland for at »skyde« vilde heste. Disse billeder er gået hen og blevet stof til en kommende bog. Da Rhonda i 2011 udstillede billeder fra sin anden USA-rejse blev hun af en af udstillingens besøgende foreslået at lave en bog om og med vilde heste. Det var en idé, der fængede hos Rhonda.

Herefter trak tanken om, at verdens første hest, Mongoliets Przewalskihest, skulle indgå som stof i Rhondas bog...

Men før selve cykelturen må Rhonda gennem sit første møde med Mongoliet, hovedstaden Ulaanbaatar. Her er der en blanding af buddhistisk fjernøst og vestlig stemning. Her er naturligvis strøm, køretøjer, internet, restauranter, modetøjsbutikker, neonskilte og alt det andet, alverdens storbyer via globaliseringen har at byde på i dag. Men samtidig er her meget åbent, luft og ikke overfyldt af mennesker. Ingen reel fornemmelse af stress eller det jag, der kendetegner såvel hverdag som weekend i alt fra København til New York og Tokyo.

Her er udsigten ikke spærret af skyskrabere – bygningernes gennemsnitshøjde er vel nogenlunde som i København – og med så godt som ingen turister og kun knap 800.000 indbyggere, kan Ulaanbaatar godt beskrives som en forholdsvis afslappet og ikke-så-stor hovedstad. ■

Jeppe Severin

Læs mere om Rhondas baggrund og interesser på www.rhonda.dk

Den danske Ekspedition til Mongoliet - IV

Med Karavanen gennem Gobi. Steppevinden.

Af Ekspeditionens Leder, Læge C. Krebs.

Dagens Nyheder

28. December 1923.

Gobi, 26. Aug. 1923.

Vi er blevet enige om, at der er ikke noget Sted paa Jorden, bortset fra Nord- og Sydpolen, der er saa vanskeligt at komme til som „vort Sted“, Maanedalen ved Iga.

Naar vor Karavane er kørt fast i Sandet og i Timer ikke kommer af Stedet, saa kan der – for et lille Øjeblik, og fordi Solen brænder saa ondt – opstaa en lille Skygge af en Tvivl, om det nu ogsaa er saa meget værd altsammen. Men med Aftenen kommer Kølighed og Fred, og under Mongoliets vidunderlige Stjerner bygger man nye Slotte for dem, der smelter i Middagsheden.

Vi har kørt omtrent en Trediedel af Vejen til Urga og er blevet klare over, at vore Kinesere ikke kan holde deres Løfte om 45 Dages Rejse. Vi kommer ikke til Urga før ca. en Uge ind i September, og ikke til Iga før i Begyndelsen af Oktober. Saa vil det have taget os godt et halvt Aar at naa vort Sted. – Men vi fortryder ikke noget.

Jeg er før kommet igennem Gobi, endda en Gang fra hver Side. Men det var med Automobil, som bruger 3 Dage til Turen fra Kalgan til Urga, og de, der kun kender Steppen paa den Maade, kender den ikke. Vi kender Steppen, som den gør det, der har følt dens Kiselsten gennem sine ophedede Fodsaaler, især „Kæmpen“, som gaar hele Vejen, fordi ingen Hest kan bære ham, og en Kamel vil han ikke vide af.

Fra venstre til højre: Dr. Krebs, Haslund Christensen, Birch, Borgstrøm.

Red. »Kæmpen« alias Kai Borgstrøm fik senere hæftet det malende øgenavn »Bøffelen« eller »Bøflen« på sig.

I Østen kaldes den „the desert Gobi“, men nogen egentlig Ørken er det ikke, og Gobi er det mongolske Ord for Sandsteppe, saa den deler Navn med alle andre tørre Stepper i Centralasien. Set fra et Automobil er Steppen i en forholdsvis regnfuld Sommer grøn næsten overalt, idet det sparsomme Græs paa Afstand samler sig til grønne Flader, men hvor man saa staar paa den, er det let at sætte sin Fod paa det nøgne Sand eller Ler, som er tørt og varmt og rødt af Farve.

Af Gobis Vækster lærer man snart at interessere sig mest for Græsset, naar man gaar igennem med Karavane. Det vokser mest i smaa Tuer, der som en Svamp holder fast paa det Vand, et venligt Regnskyl en Gang imellem – alt for sjældent – sender. Den tørre Som-

mer i Aar havde sat sine tydelige Spor, for de fleste Tuer var smaa brune Knolde uden et grønt Straa, og i de andre stod kun ganske korte Straa i et Hjørne af Tuen. Paa mange Steder bliver man glædeligt overrasket af friske grønne Pletter, men naar man kommer dem nærmere, ser man, at det er fintbladede, grønne Løg. – Gule Løvemund og lyserøde, sødt duftende Convolvulus er vore Blomster, og i Køkkenhaven har vi den vilde Rabarber, som her i sit Hjemland ligger som en Roset med Bladene fladt paa Jorden og en lille sluttet, søjleformet, ildrød Blomsterstand.

Naar Solen staar højt paa Himlen, er Steppen lyst graagrøn, og Øjet finder kun Hvile paa de fjerne Horisonter, idet Lyset, som kastes tilbage fra det glødende Sand, er aldeles blændende. Sejler der saa store, uldne, hvide Skyer under den blaa Himmel, saa sejler Skyggerne med som store ultramarinblaa Pletter paa den glødende, gulgraa Steppe. De Pletter er velsignet kølige at

se paa, og det er som en kølende Haand paa en feberhed Pande at komme ind i en af de Skygger. En Dag søgte jeg Sporet af nogle af Steppens flygtige Antiloper, der flyver som Tidseldun i Storm. Jeg havde netop fundet det Sted, hvor de spidse, hjerteformede Klove – skræmt af den fløjtende Kugle – havde rodet Jorden op i de første voldsomme Spring, da 1000 Gnister begyndte at svirre rundt paa en tiltagende mørk Baggrund, og Steppe og Karavane var ved at forsvinde aldeles, saa jeg maatte opgive at søge videre – men der var jo „igen“ heller ingen Blodspor at se. Solens Straaler kommer her paa Højsletten lige ud af Æteren, og vore Øjne savner Beskyttelsen af 4000 Fods [1.255 meter] Atmosfære.

Disse flyvende Tidseldun eller Antiloper er dejlige at se og et af Skabningens Vidundere. Hvordan de opretholder Livet Aaret rundt paa denne ugæstfrie Steppe synes svært at forstaa; men Græsset er nærende, som Gobis talrige Heste- og Faareflokket beviser, og for disse Flyvere er det af ringe Betydning, at der er 20 Mil [150 km] mellem Vandhullerne.

Maaske drikker de kun Duggen, der gør Græsset pjaskvaadt i de klare Nætter. De har fine, lyreformede Horn og Bygning og Størrelse som Raadyr, kun endnu slankere og lettere. Deres Pels er ganske lysegraa med en mørk Stribe ned langs Siden.

Naar en Flok – det kan være en Flok paa 1000 Stykker – krydser Vejen og faar Øje paa et Automobil, vil den altid forsøge at slippe over foran Automobilet. Det er paa den Maade, at der er opstaaet Væddeløb mellem Antilope og Maskine, og de kølige Amerikanere, der kender Charmen ved „facts“, har med Speedometeret maalt de hvide flygtende Skyggers Hastighed til 50-60 engelske Mil i Timen [80-100 km/t].

Imellem de hvidlige Ørkenplanter smutter Firben omkring; og nogle store, grønne Insekter, der ligner fede Græshopper uden Vinger, er lige saa almindelige. De to fremmedartede Væsener bliver i vor Bevidsthed til Gobis faste Beboere, der hører hjemme og befinder sig vel paa det glødende Sand.

En Aften, da vi havde slaaet Lejr, fik vi Besøg af den sære Springmus. Den springer omkring paa de asiatiske Stepper helt her ude fra og ind til de kirgisiske Stepper ved Volgaen og det kaspiske Hav, hvor jeg har mødt den en Gang. Den kom helt hen til Lejrbaalet og hoppede som en lille Kænguru imellem to af os, der stod et Par Skridt fra hinanden. Den har urimeligt store og mørke Øjne, saa dens Hoved ligner næsten en slukket Lanterne. Den er saa sær „som en Lygte ved Dag“.

Paa „Store Nordiske“s Telegrafpæle, som vi følger Dag efter Dag, sidder store Ørne og stirrer stolte og strenge ud over Steppen. Nogle af dem er vældige. En, jeg skød, maalte 6 Fod 3 Tommer [1,96 meter] i Vingefang.

Red. Den danske telegrafingeniør Kristen Peter Albertsen beretter i Ger 37-41 om sin indsats for at genoprette den transmongolske telegraflinje i årene 1921-23.

Der sidder ogsaa Odins Fugl, den store sorte Ravn, og lytter til de 130 Ord i Minutet, som Odins kloge Sønner lader flyve gennem den summende Ledning. Det er taalmodige Fugle, Ravnene. De følger En i mange Dage og haaber paa, at man dog skulde være moden til at tilfalde dem. Det hænder, at de bliver narrede. En Dag laa vi saaledes aldeles stille – med lukkede Øjne for det stærke Lys – paa Toppen af et stenet Pas og ventede paa Karavane, – og blev pludselig skræmmet op af et vældigt Brus. Det var en Kæmperavn, der styrtede sig ned fra

sin Bane i den blaa Æter, for at komme først til den Lækkerbidsken, Øjnene, der er Finderens Ret.

* * *

Den 18. August kom vi til Udak, som er Mongolernes første militære Post- og Kontrolstation. Der ligger en stor, kantet Klippe som et lille Fort med Bastioner og rager op over den græsklædte Steppe, og ved Foden af Klippen ligger en Del Jurber eller Filthytter, hvoraf nogle er Yemens eller Regerings- og Toldkontorer, og en hel Række er Kaserne for et halvt Hundrede Mand mongolsk Kavaleri. At det er Kavaleri, er vel næsten overflødig at sige, da en Mongol saa at sige kun forekommer til Hest, og kun inden Døre kan ses i direkte Berøring med Jorden.

Red. »Jurber« er sandsynligvis en fejlskrivning af »Jurter«. I dag foretrækkes almindeligvis det mongolske ord »ger«.

Disse Djingis-Khans Efterkommere saa egentlig ikke videre tillidvækkende ud. I de kraftige Ansigter med de vældigt fremspringende Kindben saa man for sig de Folk, der i fordums Dage uden Skrupler jævnedes Byer med Jorden helt ind til Polen og Østerrig, og som under unævnelige Pinsler slagtede hele Landsdeles Indbyggere for at „indgyde gavnlige Skræk“. – Vi havde allerede i flere Dages Afstand fra Udak fundet talrige Skeletter af General Sy's stakkels Soldater, de 10,000 Mænd, der først blev slaaet ved Urga af Baron Ungern, den „gale Baron“ og hans 400 Kosaker, og siden under deres paniske og umulige Flugt gennem Gobi ved Vintertid lidt efter lidt alle blev slagtet som Faar. Her ligger en Filtstøvle med et Skinneben i og her en Pels med et Skulderblad og Resten af Knoglerne i malerisk Uorden spredt over et Omraade af en halv

Snes Alens Omkreds. – Jeg mindes det Arbejde, jeg havde med at skaffe mig et Skelet som medicinsk Student, og synes, at dette er et skandaløst Spild, og saa kommer jeg i Tanker om de smaa Kinesersoldater, som jeg saa i Urga for 3 Aar siden, og gyser ved Tanken om, hvad de har maattet døje.

For Tilbagetog i 1812 har i Henseende til Afstand og Kulde og Sult og haabløs Fortvivlelse været for intet at regne i Sammenligning med dette, – og her kom altsaa, saa vidt vides, heller slet ingen tilbage.

Red. *Krebs henviser her til Napoleonskrigene og Napoleons tilbagetog fra Moskva.*

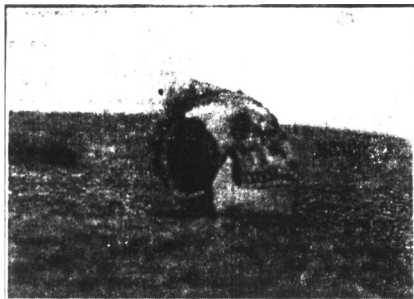
Men Soldaterne i Udak gjorde ikke os noget; vi fik Lov at gaa videre til Urga med vore „amerikanske“ Pas. Hvad der ikke er russisk eller kinesisk i Mongoliet, er amerikansk.

Saa gik vi videre, glade over, at den Hængning, man jo kan forestille sig, dog var udsat; skønt for Resten, *hænge* nogen paa Steppen, er netop een af de Ting, man ikke kan.

Vort Liv hengaar meget regelmæssigt som en Perlerad af hvide og sorte Perler, hvor Dagene er de ildfarvede, og Nætterne de sorte kølige Perler. – Om Morgenen før Dag gry raaber een af vore kinesiske Køresvende „jabana“, hvad der er mongolsk, og betyder, at nu skal vi køre.

Red. *Afgangsråbet »jabana« brugte Henning Haslund-Christensen som titlen på sin rejsebog fra 1932: »Jabonah«.*

Saa pakker vi – mere eller mindre morgengnavne – Telt og Pelse sammen, staar og fryser lidt om vore bare Knæ i vore „short“s og tygger maaske paa en Stump tørret Rugbrød eller Pandekage, hvis man har haft Karakterstyrke til at gemme

En af Sy's Soldater i Gobi.

en Stump fra Dagen før, og saa sætter Karavanen sig i Bevægelse under uhyre Skrig og Skraal fra vore 15 Kinesere.

Hen imod Middag, naar Solen er ved at blive for slem, køres der op. Vore to Bagagevogne køres op med bestemt Afstand, Presenningen spændes ud som Tag, og alle andre end Kokken strækker sig i Skyggen. Kokken laver først – over en Ild af tørret Gødning – Risengrød, der indtages med en strøget Skefuld Sukker. Ve den Ulykkelige, der „kommer til“ at overskride Maalet. Han faar en Balliefuld – ikke strøget – af Sprogets, navnlig Kasernens, værste Gloser væltet over sig, for „Teltets Love“ er ubrydelige.

Naar Solen staar lavt paa Himlen, starter Karavanen for anden Gang og fortsætter som Regel til Mørkets Frembrud. Vore Køresvende kender Vejen fra Aars Erfaring, og ved, hvor der findes Brønde paa den. Det er ikke altid – langt fra, at der er en Brønd ved hvert Raststed, saa som oftest fylder Kineserne en Del smaa Vandtønder med det misfarvede alkaliske Vand, der kun kan nydes i kogt Tilstand og helst maskeret som stærk Te eller Grød.

Om Aftenen, naar vi sidder ved Lejrbaalet omkring Fedthalefaaret, mindes jeg Kiplings Ballade fra Khaiber-Passet i Indien: „And we plunged our hands to the midwrist deep – in the cinnamon stew of the fat-tail-sheep, and he who never has tasted that food, by Allah! he knoweth not bad from good.“ – Sandt nok. Siden ligger ogsaa vi paa vore

Maatter, og er „filled with peace“. Og medens Røgen fra vore Shagpiber stiger op mod de forbavsende klare Stjerner, gaar Snakken om gamle Dage og det gamle Land. „The talk slid North and the talk slid South“. Og medens Talen lyder længere og længere borte, hører jeg Vinden pusle i det korte Græs uden for Teltet og ser et langt Stjerne-skud, hvis skinnende Stribe bliver staaende længe paa Himmelen og sover ind.

De talte om Østerbro og om Vesterbro og om Frederiksberg især og om alle de dejlige Gaarde, som er i Danmark. – Men de hørte ikke den sagte Susen af Steppevinden i Græsset. Den bærer med sig Duften af vilde Blomster, der er smaa og uanselige, men skære og fine af Farve, blaa og gule og røde, og de dufter som Erindringen om Elskovsord i halvt forglemte Dage.

Vinden hvisper, at alt farer hen, og at 1000 Aar er som een Dag, og alle Dage ens, som Steppen altid er ens. Lyt til mig, siger Vinden og glem alt, hvad der binder dit Sind, glem Sorger og Glæder og Slægt og Venner.

Sæt dig op paa min Broder, Steppe vilde Hest. Se, den er hurtig som jeg. Den har fine Ben og Hove saa haarde som Flint. Dens Bryst er som en Tønde, med Lunger som dybe Brønde, og et hjerte af Staal. Den bringer dig, hvorhen du vil, og der er hverken Tid eller Sted mere, hverken i Gaar eller i Morgen, men kun den evige Steppe og Hovenes Sang om Kap med mig, Steppens frie Vind. **C. Krebs.**

Red. *I næste afsnit når de danske eventyrere omsider frem til det forjættede land, Zobelstletten, øst for den store sø. Men inden da skal de opleve, at deres førere – et par lamaer – gør et alvorligt forsøg på at lede karavanen på vildspor. Krebs må true dem med geværet for at forhindre deres lumske forehavende.*

Sibirisk sølv under mikroskop

Den 26. april 1921 holdt lægen Carl Krebs (1889-1971) et foredrag i *Det kongelige danske geografiske Selskab* med titlen *Fra Mongoliet og Urjan-Chaj* (se Ger 85, side 14). Anledningen var, at han kort forinden havde foretaget et par eventyrlige rejser på hesteryg i områderne ved Khövsgölsøen i det nordvestlige Mongoliet, som dengang havde et vist selvstyre. En del af rejserne foregik også til områderne ved Okaflo den lidt længere mod nord. Her befandt han sig i veldefineret russisk land.

Han havde afsluttet sit arbejde i Sibirien for Røde Kors og ville nu prøve nye udfordringer. Han havde vel fra forskellig side hørt om, at der her var store muligheder for at finde

efterspurgte mineraler som guld og sølv, men også asbest var en mulighed. Foredraget, som mest drejede sig om hans personlige oplevelser i de for tilhørerne ganske ukendte områder, skulle naturligvis også bidrage med geografiske, geologiske og naturhistoriske indslag. Og her kunne han oplyse, at landet i geologisk henseende kun var udforsket i begrænset omfang.

Han kunne dog meddele, at han i de berejste områder havde truffet på »krystallinske Skifere gennembrudt af vulkanske Lag. I den vestlige Del er der fundet Kul- og Jernlejer i det hele yngre geologiske Dannelser. Af Mineraler er der foruden Kul fundet Guld, Asbest og Stensalt.« Og han sluttede beretningen om det

ukendte land: »Maaske vil dog før noget andet Landets Guldrigdom gøre det bekendt. Før Krigen og Revolutionen var der allerede til Bjærgkontoret i Irkutsk anmeldt 224 »claims« paa guldførende Lejer, mest Sedimentaflejringer, men i den sidste Tid ogsaa Guld i det faste Fjeld. Paa Grund af Guldgravernes Fortællinger var Urjanchaj ved at erhverve sig Navnet Zolotoj Den, eller »den gyldne Dag.«

Og Krebs benyttede ikke blot tiden til at iagttage. I artiklen i *Geografisk Tidsskrift* nævner han kort: »Det var paa Bug-Sun, lige nedefor Vandskellet, at jeg fandt et stort uafmærket Asbestomraade, som jeg straks tog i Besiddelse, d.v.s. afmærkede med Navn og Dato.«

På det moderne kort side 21 ses den nuværende Khövsgöl Aimag med Erdenebulgan (Bulguntal) og guld- og sølvminen ved Sarhoj angivet med rød pil. Til venstre en side fra Tanja Cederholms familiealbum. Ovenfor ses den lille skindpose, der indeholdt flasken med mineralstykkerne. Mon posen er identisk med den pose, som er beskrevet i Henning Haslund-Christensen bog fra 1932?

Planer om minedrift

Mange år efter – i 1937 – kunne Krebs efter sin hjemkomst fra de berømte 13 år på Zobelstletten i Mongoliet i sin bog *En Dansker i Mongoliet* anekdotisk berette om asbestfundet. Hans rejse foregik dengang i selskab med den unge Harald von der Recke (1895-ca. 1970), som han havde mødt i Irkutsk: »Vi var sammen med to svensk-finske Ingeniører, der var interesserede i Guld og Asbest, og vi studerede Prospecting og tænkte os Muligheden af at finde Guld i Bjergene, og helst snappe det væk for Næsen af de to »professionelle«.»¹⁾

I artiklen i *Geografisk Tidsskrift* afslører Krebs, at han sammen med 7 kammerater vil tage på en ekspedition til det nordlige Mongoliet for at anlægge en forsøgsfarm på Zobelstletten, mongolsk Bulguntal. I planerne indgik dengang åbenbart ikke minedrift, men det skulle ændre sig.

I forbindelse med planlægningen opsøgte deltagerne personer, som kunne berette om forholdene derude. En af dem var den danske ingeniør, entreprenør og ølbrygger Peter

Veile Rieffestahl (1864-1924), som havde boet flere år i Irkutsk. Her havde han som så mange andre opnået russisk koncession på en guldmine. Efter revolutionen i 1917 var han tvunget til at rejse hjem, men det lykkedes ham at medbringe noget af guldet, som han – fortæller familien – i årene efter kunne benytte som betaling hos sin tandlæge.

En af deltagerne i Krebs-ekspeditionen, Henning Haslund-Christensen, kunne i sin berømte bog *Jabonah* fra 1932 berette, at Rieffestahl under et møde viste prøver på det ædle metal: »Han hældte Guldet fra en Skindpose ud paa bordet foran os, og han viste os paa Kortet, hvor Guldet var at finde i Bjergene derude.«

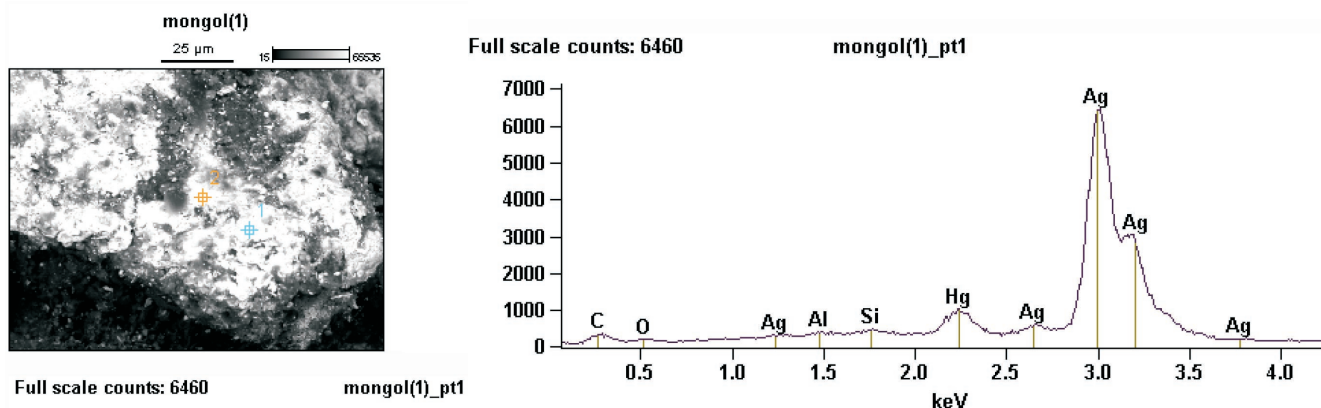
Om det har været dette besøg, der har været udslagsgivende for, at ekspeditionen også ville inddrage minedrift i aktiviteterne, ved vi ikke; men da kontrakten for deltagerne skulle skrives, optræder eftersøgning af mineraler som et væsentligt punkt. Under paragraf 1 nævnes, at »Farmen skal tillige tjene som Basis for Handel (Pelsværk) og Udforskning af Egnens Mineralrigdomme. (Erhvervelse af Koncessioner).« I paragraf 7 præciseres det: »Mineralfund, der gøres af en Del-

tager, tilhører Finderen med 25% og Ekspeditionen med 75%.«²⁾

I en stort opsat artikel i *National-tidende* den 15. marts 1923³⁾ fortæller Carl Krebs i anledning af ekspeditionens afrejse om de langstrakte forberedelser, og på journalistens direkte spørgsmål om projektets formål svarer han: »Vi vil skabe en dansk Koloni i Urjan-chaj med Muligheder for senere at foretage yderligere Kolonisering der omkring, og hvorfra der tillige kan organiseres Indvindinger af Mineralrigdomme og udvikles Handelsmuligheder.«

Travlhed på gården

Efter ankomsten til Bulguntal sent på efteråret 1923 blev alle deltagerne hurtigt optaget af landbruget og handel med skind. Men for Carl Krebs har mulighederne for minedrift åbenbart spillet en noget større rolle end for de andre. I et brev til faderen dateret 29. december 1924 skriver han: »Hvis Ove [hans bror] havde været en halv snes Dage tidligere paa det skulde han straks have været med mig op i mit kære Urjan-chaj, det rigtige Urjan-chaj Vest for Kossogol, der hvor Guldet og Soblerne groer. Denne Gang dog kun efter Sobler og andre Skinddyr.«

Billedet til venstre viser et af de analyserede korn under et scanning elektron mikroskop (SEM). Diagrammet er en udskrift af de bølgetope fra analysen, der angiver hvilke elementer, der er fundet. Ud fra toppenes højde bestemmes mængden af grundstof i prøven.

Ove ankom først til farmen i februar 1925. Forinden havde han opholdt sig i USA for blandt andet at gøre sig bekendt med guldgraveri. Den 7. januar 1925 skriver Carl lidt opgivende til søsteren Johanne Nathalie, hvor han beklager sit begrænsede brevskriveri og fortsætter lidt kryptisk, »men jeg er hårdt spændt for; og naar man ikke kan finde Guldaaren, eller blot Jernerts, skal man saa vende de gemene Ste- ne, man skraber til side for at finde Aaren? En Daare kan spørge.«

Livet på forsøgsgården fortsætter, men Carl har udlængsel. Gennem deltagerens bevarede breve og dagbøger ser vi, at han ofte er på rejse. Vi hører dog ikke meget om formålene. Ofte drejer de sig om vanskelige forhandlinger, hvor betingelser for opholdet på farmen skulle afklares. Der har ikke været megen tid til ekspeditioner for at lede efter mineraler.

En enkelt gang hører vi dog om en tur, han foretog med en tysk geolog. I et brev af 28. juli 1927 til sin far kan sygeplejersken Lena Tidemand, der opholdt sig på farmen fra juni 1927 til juni 1928, berette, at hun har det godt og kan så orientere: »Men nu er der igaar kommen en tysk Geolog, som er ansat af den mongolske Regering, og han reiser rundt i Landet; han har slaaet sine 2

Telte (5 Mand og 12 Heste) op her og vi har stor Fornøjelse af at se og tale med et ordentligt Menneske.«

I sin dagbog skriver Tidemand lørdag den 30. juli kort: »Weis [?] og Krebs reiste.« Fredag den 2. september anfører hun i sin dagbog: »Dr. Krebs kom Kl. 7 p.m.«

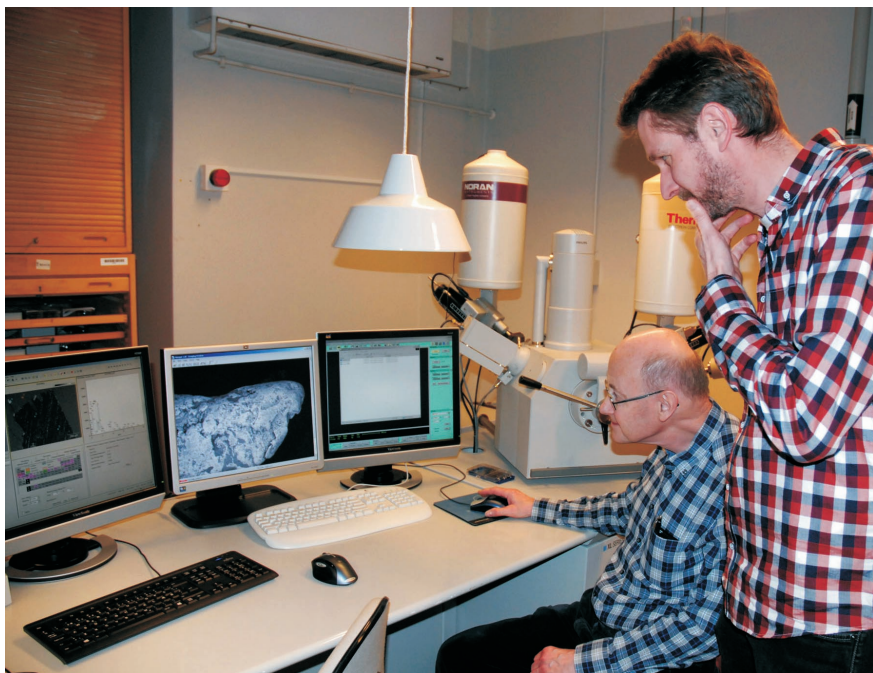
Mere detaljeret kan en anden af ekspeditionens medlemmer, landmanden Erik Isager, berette. Han var netop kommet tilbage til gården efter en kort ferie i Danmark, hvor han forlovede sig. Til sin kommende hustru kan han i et brev dateret 6. september 1927 orientere: »Dr. Krebs var ikke hjemme da jeg kom – han kom først for otte Dage siden, efter at have været borte paa Tur sammen med en tysk Bjergværksingeniør, for at undersøge Minerale- rers Forekomst i Egnene omkring Kossogol. – Jeg har ingen Kendskab til de Dele, men jeg ved da at de har fundet Jern, Beg, Grafit, Svovl, Sølv og Guld. – Den tyske Ingeniør, som er Raadgiver i Ministeriet – Weiseke⁴⁾ hedder han – er ikke kommet tilbage endnu, men vi venter hans Besøg paa Gennemrejse til Urga en af de første Dage.«

De samme oplysninger giver han i et brev til sine forældre samme dag, og her slutter han, »– men vi skal dog ikke til at udnytte den Vi- den endnu.«

København 2014

Der blev, ser det ud til, fra ekspeditionens side ikke taget selvstændige initiativer til at udnytte landets rige malmforekomster. Det guld, som Peter Rieffestahl havde fremvist for deltagerne i København, var åbenbart brugt ved familiens tandlægebesøg. Men ved kontakt til hans barnebarn Tanja Cederholm i 2013 viste det sig, at hun ud over flere fotografier fra »guld- og sølvminen«, som det var anført i fotoalbummet, også havde arvet en lille læderpose, hvori der lå en lille glasflaske med et indhold af meget små malmstykker. Kunne det være rester fra hendes morfars mineeventyr?

Tanja Cederholm henvendte sig til en guldsmed, som efter en hurtig undersøgelse kunne konstatere, at prøverne ikke indeholdt guld. Sølv var dog en mulighed. Det blev derfor besluttet at sende en forespørgsel til GEUS (*De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland*), hvor seniorforsker Peter W. U. Appel fra *Afdeling for Petrologi og Malmgeologi* straks svarede positivt. Jan Koed og Jens Vellew afleverede derefter den lille glasflaske på adressen Øster Voldgade 10 i København, hvor GEUS holder til.

To medarbejdere fra GEUS, Thomas Kokfelt og Jørgen Kystol, analyserer mineralprøverne fra Sibirien. I baggrunden ses scanning elektron mikroskopet. Foto: Jens Vellev

Analysen

- Nogle små mineral-korn fra flasken blev udtaget og fastklæbet på en prøveholder.
- Prøven blev undersøgt i et scanning elektron mikroskop (SEM).
- Resultaterne viste, at mineral-kornene hovedsagelig bestod af sølv og lidt kviksølv.
- Formen på kornene ligner det vi kalder nuggets, som dannes i en flod eller elv.
- Indholdet af kviksølv er lidt af en gåde, som ikke umiddelbart kan løses.

Peter W. U. Appel

Millimeterstor nugget af sølv med små mængder guld. Foto: GEUS

Bristede forhåbninger

De visioner om indvinding af ædle metaller, som Carl Krebs optimistisk gav udtryk for inden ekspeditionens afrejse i foråret 1923, blev aldrig indfriet. Men mulighederne var jo til stede. Herom havde den flittige embedsmand Alfred Schönebeck (1886-1931) i *Det Store Nordiske Telegraf-Selskab* skrevet om i *Geografisk Tidsskrift* allerede i 1912. Han havde i en årrække opholdt sig i Sibirien, hvor han gennem talrige rejser og studier havde opnået en imponerende viden om kulturhistoriske og handelsmæssige forhold.

Interessen strakte sig også til det spændende Mongoliet. I artiklen fra 1912 med den korte titel *Khalkha*⁵⁾ beretter han om landets helt særlige naturforhold, der gjorde, at »her var kun én form for Eksistens mulig, Kvægavlerens«. Men han tilføjer, at man dog skal fraregne »de faa Rusere, der vasker Guld i Nordmongoliet«. Nogen omfattende virksomhed har der ikke været tale om, men indtægter har der åbenbart været

brug for i det nyoprettede land. Schönebeck kommenterer situationen: »Den eneste Indtægt, Staten som saadan hidtil har haft udover Skatterne, er den Afgift, russiske Guldsoegere betaler, og den forslaar intet.«

10 år efter synes forholdene ikke at have ændret sig. For de unge danske nybyggere blev indvindingen af mineraler ikke en del af hverdagen. I dag foregår der i landet en omfattende udnyttelse af råstoffer. Guld spiller her en betydelig rolle. ■

Jens Vellev

Forfatteren og redaktionen vil gerne takke Peter W. U. Appel, seniorforsker ved GEUS, *De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland*, for beredvillig bistand.

Noter

- 1) Krebs 1937: s. 72
- 2) Haslund 1932: s. 10,12
- 3) Artiklen med titlen *En dansk Ekspedition, som vil tage Land i Mongoliet* udkom dagen efter enslydende i *Dagens Nyheder*.
- 4) Den tyske mineingeniør Fritz Weiske.
- 5) Den oprindelige betegnelse for Mongoliet (Ydre Mongoli) som selvstændig stat efter løsrivelsen fra Kina i 1911/12.

Asbest som det forekommer frit i naturen. Asbest nævnes som et blandt flere af de værdifulde mineraler, Carl Krebs var på udgik efter. Foto: Jens Vellev

Aktuelt

The Mongol Messenger rapporterer:

Altai hos dronningen 13.06.14
Den 4. juni afleverede Mongoliets ambassadør til kongeriget Danmark, Z. Altai, sine akkreditiver til Hendes Majestæt Dronning Margrethe 2. Efter ceremonien overbragte ambassadøren hilsner fra den mongolske præsident, idet han understregede, at det politiske og økonomiske samarbejde mellem Mongoliet og Danmark er styrket i de senere år. Et eksempel herpå var præsidentens besøg i 2010 og udenrigsministerens besøg i 2014. Han ønskede at medvirke til at realisere planerne om at udvide landenes handelsmæssige og økonomiske samarbejde.

Ambassadøren sagde, at han er parat til at præsentere Danmarks nyeste grønne, vedvarende energiteknologi for de mongolske partnere og tilføjede, at hans land arbejder for at tiltrække danske investeringer og at udvikle samarbejdet

inden for vedvarende energi. Han tilføjede, at han vil undersøge mulighederne for at arrangere en udstilling af dinosaurfund fra Mongoliet i de skandinaviske lande.

Hendes Majestæt Margrethe 2. udtrykte sin tilfredshed med styrkelsen af de bilaterale relationer og tilføjede, at hun har hørt meget om Mongoliet fra den berømte antropolog Henning Haslund-Christensen og fra Frederik, Danmarks Kronprins, der har besøgt Mongoliet flere gange. Hun sluttede med at ønske ambassadøren held og lykke.

Lønstatistik 27.06.14
Det nationale statistiske kontor har for nyligt afsluttet en undersøgelse af lønmodtageres gennemsnitslønninger i Mongoliet. Undersøgelsen viser, at den nationale gennemsnitsindkomst pr. måned er 760.000 tugrik (dkr. 2.392). Undersøgelsen omfattede ca. 33.000 virksomheder i landet. Der konstateredes en stor lønforskel mellem kønnene. Den mandlige indkomst blev beregnet til tg. 830.000 (dkr. 2.612), mens kvindernes indkomst lå på tg. 700.000 (dkr. 2.203).

Den 4. juni var den mongolske ambassadør til Danmark, HE Zorig Altai, taget fra ambassaden i Stockholm til København. Her ses han umiddelbart inden, han skal møde dronningen for at aflevere sine akkreditiver. Ambassadøren ledsages af Bulgan Njama, medlem af bestyrelsen for Dansk Mongolsk Selskab. Hun deltog som tolk i dagens anledning.

Til Mongoliet uden visum

Mongoliets ambassade i Stockholm meddelte den 24. juni, at den mongolske regering har indført visumfri indrejse til Mongoliet fra og med den 25. juni 2014 og til udgangen af 2015. Den officielle meddelelse lyder:

As part of activities aimed at promoting tourism and attracting foreign investment to Mongolia, the Government of Mongolia has decided to abolish visa requirements for holders of all types of passports from 42 countries, including Sweden, Norway, Denmark, Finland and Estonia, who wish to travel for less than 30 days to Mongolia on a leisure or business purpose.

The decision will be in effect at Mongolian missions abroad, including Honorary Consulates, from 25 June 2014 to the end of 2015, therefore, the Embassy will no longer receive visa applications from travelers from the EU member countries, plus Norway, Iceland and Switzerland.

www.stockholm.mfa.gov.mn

Trepartsmøde i Dushanbe

Den 11. september mødtes de tre nabolande, Mongoliet, Rusland og Kina, til en forhandling i forbindelse med topmødet i *Shanghai Samarbejdsorganisation* (SCO) i Tadjikistans hovedstad Dushanbe. Det skete kort efter, at Xi Jinping havde afsluttet et 3-dages officielt besøg i Mongoliet og efter Putins 6 timer lange ophold i den mongolske hovedstad. På topmødets dagsorden var bl.a. situationen i Afghanistan og Ukraine. Trepartsmødet, der var kommet i stand på Elbegdorjs initiativ, drejede sig bl.a. om handel og infrastruktur for jernbaner, veje og gasrørledninger. Kina og Rusland er desuden ikke interesseret i, at der

Fra venstre præsidenten for Folkerepublikken Kina Xi Jinping, Mongoliets præsident Ts. Elbegdorj og Ruslands præsident Vladimir Putin.

oprettes vestlige militærbaser i Mongoliet som tidligere foreslået af den amerikanske forsvarsminister Chuck Hagel. Elbegdorj understregede, at Mongoliet ønsker at bevare sin observatørstatus i SCO.

Renate Bormann

Besøg fra Mongoliet

I slutningen af maj måned fik Danmark officielt besøg af den mongolske udenrigsminister Luvsanvandan Bold. Han skulle bl.a. mødes med sin danske kollega, Martin Lidegaard, Folketingets formand Mogens Lykketoft og danske industrifolk med aktiviteter inden for miljø- og klimateknologi.

Den mongolske delegation havde på forhånd meddelt, at man ønskede at hilse på medlemmerne af Dansk Mongolsk Selskab og gøre sig bekendt med Selskabets aktiviteter. I samarbejde med Udenrigsministeriet inviterede Selskabet derfor de udenlandske gæster til en reception i *Asia House* onsdag den 28. maj, hvor medlemmer af bestyrelsen fik mulighed for at fortælle om Selskabets arbejde i Danmark, om bistandsprojekterne i Mongoliet og det forestående 25 års jubilæum.

Cirka 40 gæster og medlemmer af Dansk Mongolsk Selskab deltog i arrangementet. Blandt gæsterne var

Foto efter receptionen foran 'Asia House': Fra venstre på fortovet: Lars Højer, Bulgan Njama, Rolf Gilberg, Charlotte Haslund-Christensen, Pernille Haslund-Christensen, Michael Haslund-Christensen, Luvsanvandan Bold, Zorig Altai, Gombo Munkhtushig, Søren Haslund-Christensen og Erdenechimeg Yadamdorj. Foto: Anita Garbers

foruden udenrigsminister L. Bold og dennes hustru O. Nyamtsetseg, Mongoliets ambassadør til Danmark Z. Altai og dennes hustru G. Gandisuren samt Danmarks ambassadør til Kina, Friis Arne Petersen.

Desuden deltog Selskabets æresmedlem Søren Haslund-Christensen og dennes søn Michael, der har overtaget hvervet som Mongoliets konsul i Danmark efter sin far.

JK

Danske produkter til Mongoliets energisektor

Det kræver store mængder energi at holde varmen i Mongoliet. Vintrene er lange og kolde, og temperaturen falder jævnlige til under 40 minusgrader. Derfor vil det centralasiatiske land være bedre til at spare på energien.

Mongoliets udenrigsminister Luvsanvandan Bold besøgte tirsdag *Industriens Hus*, hvor han mødte danske virksomheder med kompetencer inden for fjernvarme og energieffektive pumper.

»Det er vigtigt, at vi forandrer os til et energieffektivt land. Danske virksomheder kan hjælpe os, fordi I

forstår, hvordan det er at leve i et koldt klima«, sagde udenrigsminister Luvsanvandan Bold.

DI havde samlet en stribe danske virksomheder, som arbejder med produkter, der er meget energieffektive: »Den billigste energi er den energi, som du ikke bruger – og det er, hvad mange danske virksomheder arbejder med«, sagde branchedirektør Hans Peter Slente, *DI Energi*.

Virksomheden ABB har i cirka 20 år arbejdet med fjernvarmesystemer i Mongoliet, og salgsdirektør Martin B. Petersen deltog i arrangementet for at blive klogere på, hvad mongolerne er interesseret i: »Det er væsentligt for os at forstå, hvilke udfordringer mongolerne har, når de skal lave investeringer i deres energisystemer. På den måde kan vi

bruge vores kræfter dér, hvor de har deres fokus«, siger han.

Hidtil har ABB primært arbejdet i hovedstaden Ulan Bator, men virksomheden er også interesseret i at starte nye projekter i Mongoliets andre store byer: »De laver relativt mange investeringer på trods af, at der kun lever 2,8 mio. mennesker i Mongoliet. Det er så usandsynligt koldt derovre, og derfor skal de bruge varme en stor del af året for at overleve«, siger Martin B. Petersen.

Blandt de deltagende virksomheder var FLSmidth, ABB, Kamstrup, Danfoss, BROEN, Grundfos, DESMI Pumping Technology.

Peter Nielsen
Dansk Industri
27.05.14

МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ХАРИАЦААНЫ ЯАМ
Ministry of Foreign Affairs, Mongolia

Minister L.Bold visits Denmark

Press release
Friday, 30 May 2014 15:20

Minister for Foreign Affairs of Mongolia L.Bold paid an official visit to Denmark on May 27-28.

During his visit Minister L.Bold paid courtesy calls on H.M Queen of Denmark Margrethe II and Parliament Speaker of Denmark Mogens Lykketoft.

H.M. Queen of Denmark Margrethe II said a visit of President of Mongolia Ts.Elbgdorj to Denmark in 2013 was a historical visit for bringing bilateral relations up to a new level. Within the 45th anniversary of the establishment of diplomatic relations between the two countries which was marked last year, Parliament Speaker Mogens Lykketoft paid an official visit to Mongolia. At the present meeting the sides agreed on implementing certain activities for furthering cooperation between parliaments of the two countries.

The expansion of bilateral economic collaboration and attraction of Danish investment to new economic fields of Mongolia was the main topic of official negotiations held between Minister L.Bold, Minister of Foreign Affairs of Denmark Martin Lidegaard and Minister for Trade and

Development Cooperation Mogens Jensen.

Besides, Minister L.Bold made a briefing on the investment environment of Mongolia for Danish business people. The sides shared views on possibilities for cooperation in the area food production, recycling and in introducing Danish green technologies.

Minister L.Bold had meeting with members of Danish-Mongolian Friendship Association which will celebrate its 25th anniversary next year as well. The latter briefed on programs and projects carried out in Mongolia.

Naadam fejret i København

Den mongolske festival *Naadam* blev fejret med manér i *Cafe Cashmere* i Store Strandstræde fredag den 11. juli. Initiativtageren til arrangementet var

Chimeg Minjuur, der samtidig benyttede lejligheden til at informere de mange fremmødte om åbningen af et nyt mongolsk kulturcenter i Danmark, *Urguu*. Centret skal bl.a. være et fast samlingssted for mongoler i Danmark og bidrage til at styrke og udvikle turismen og de kulturelle forbindelser mellem Danmark og Mongoliet.

Det blev en selskabelig og afvekslende aften med mongolsk inspireret mad, sang, spil og en festlig modeopvisning. Gamle venskaber blev genopfrisket og nye initiativer drøftet. Alt i alt et arrangement, der gerne må blive en tradition. JK

Tilbage til naturen

I slutningen af 60'erne forsvandt den sidste tilbageværende vildhest – Przewalskihesten – fra dens sidste levesteder i Mongoliet, og dermed var arten uddød i naturen. Men en effektiv avl af hestene i zoologiske haver har betydet, at antallet nu er så stort, at Przewalskiheste kan genudsættes i naturen.

Initiativtageren til mange af disse Przewalski-genudsætninger er Prag Zoo, der igennem de sidste 55 år har ført stambog på alle Przewalskiheste i fangenskab. I en årrække er Przewalskiheste født i europæiske zoologiske haver blevet genudsat i deres oprindelige leveområder i Mongoliet.

I juli var Przewalskihesten *Bayan*, der er født i *Givskud Zoo* i 2010, med på turen. *Bayan* kom til Prag allerede forrige år, hvor hun var kandidat til at komme af sted, men dog ikke blev valgt.

I år var det så endelig hendes tur til at komme af sted. Efter en tur på 33 timer i både fly og lastbil blev *Bayan* den 1. juli lukket ud i en akklimatiseringsindhegning sammen med to andre hopper, hvor de skal blive vinteren over. Her vil lokale *rangere* holde øje med dem og fodre dem, hvis det bliver nødvendigt. Hvis hestene trives til foråret, vil de blive lukket ud og dermed blive vildtlevende Przewalskiheste.

– På grund af genudsætningerne og fødsler i naturen er der nu over 300 Przewalskiheste i Mongoliet, og arten bliver nu klassificeret som »truet« og er altså ikke længere uddød i naturen. Det har det internationale avlssamarbejde – og nu altså også en hest fra *Givskud Zoo* – været med til at sikre, udtaler biolog Kim Skalborg Simonsen.

Pressemeddelelse
20.08.14

DMS nyt

MEDLEMSMØDER

- *Medlemsmøde 125*

Lørdag den 27. september kl. 15-17
Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

Meet the artists

Elisabeth Victoria Friis rejste i juni måned 14 dage til Ulaanbaatar for at stifte bekendtskab med den mongolske kunstscene her og nu. Det blev et møde med mange eksperimenterende kunstnere og en kunstscene på jagt efter den særlige mongolske identitet. I foredraget vil hun præsentere nogle af de kunstnere, vi i Selskabet kunne være interesseret i at stifte nærmere bekendtskab med, når vi skal fejre jubilæet til næste år. Læs mere om Elisabeths rejse i dette nummer af Ger, side 3.

Efter foredraget vil tilhørerne få en status over, hvor langt vi er kommet med planlægningen af jubilæumsaktiviteterne. Vi tager stadig imod gode ideer til at sætte Mongoliet på dagsordenen i 2015.

- *Medlemsmøde 126*

Lørdag den 29. november kl. 15-17
Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

Mine oplevelser som valgobservatør

Bente Rasmussen var udsendt i 7 uger som OSCE-valgobservatør til præsidentvalget i Mongoliet i 2013. Sammen med sin kollega, en lokal tolk og en chauffør havde Bente ansvaret for aimagerne Orkhon og Bulgan i den nordlige del af landet – et område tre gange så stort som Danmark.

Du inviteres med på køreturen, når de små kommuner og valgkommissioner skal besøges og interviewes om deres opgaver og logistiske udfordringer op til valget. Du hører om nomadekulturen, der befinder sig midt i en brydningstid mellem traditionel levevis og den nye teknologi, som vinder indpas overalt i steppelandet.

Bente runder sit foredrag af ved et af de mange shamanistiske symboler og et besøg i et buddhistisk tempel i Orkhon Aimag.

Bente Rasmussen og kollegaen fra Azerbaijan, Ramin Nuralliev, bydes velkommen i geren med en skål airag, gæret hoppemælk.

Jubilæumsekspedition

Forberedelserne til Dansk Mongolsk Selskabs jubilæumsekspedition i 2015 er nu sat i gang i samarbejde med vores partner Mongolsk Dansk Selskab i Ulaanbaatar.

Vi planlægger at rejse i slutningen af august til et stykke ind i september, i alt ca. 14 dage. Det maksimale antal deltagere vil blive 20, som primært vil være medlemmer af Dansk Mongolsk Selskab.

Første halvdel af turen går til Erdenebulgan eller Zobelsletten, hvor vi regner med at blive indkvarteret i gererne på »Danskertoppen«. På baggrund af grundige kildestudier og moderne satellitfotos vil vi i samarbejde med den lokale befolkning udpege det mest sandsynlige sted for Igagårdens placering og om muligt markere stedet med opstilling af en informationstavle.

På en dagsudflugt i omegnen får vi et godt indtryk af de egne, hvor Carl Krebs og Henning Haslund-Christensen færdedes på jagt efter zobler og andre pelsdyr.

Tilbage i Ulaanbaatar inviteres deltagerne med til en konference om relationerne mellem Danmark og Mongoliet før og nu, et pressemøde og en officiel reception. Vi aflægger også besøg hos en af projektgrupperne, og så skulle der gerne være tid til at se på byen og nogle af dens mange tilbud.

Rejsens pris foreligger endnu ikke, men vi vil selvfølgelig sørge for at holde den så lav som muligt. Af hensyn til turens planlægning modtager vi gerne allerede nu en *uforpligtende* tilkendegivelse af, om I kunne tænke jer at deltage. Send en mail til Jan Koed, jk@cadaid.dk, eller ring på tel. 2342 1128.

red.

Afsender:
Dansk Mongolsk Selskab
c/o Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby